

KOMMENTAR

Kommunistpartiene - kjøpt av Kreml

BEVISENE FORELIGGER: Millionbeløp fra Moskva sikret en sterk kommunistbevegelse i vest. NKP fikk Kreml-penger helt til 1990.

Ap 23/10-96 side 18

NILS MORTEN
UDGAARD

Artikkelforfatteren er utenriksredaktør i Aftenposten

Det er underlig hvordan noe «alle har visst», allikevel kommer i et nytt lys når ugiendrivelige bevis legges på bordet, når vi ser det amerikanerne kaller «den rykende revolveren». Kreml har finansiert andre lands kommunistpartier med millionbeløp, ja med milliardbeløp i dagens pengeverdi, fremgår det av forskning som nå fremlegges for land etter land. Også Norden og NKP - Norges kommunistiske parti - fikk sine pengeinnsprøytninger fra Kreml, ifølge dokumenter som den norske historikeren Sven Holtsmark og hans danske kollega, Morten Thing, har gransket i Moskvas arkiver.

Disse arkivene åpner og lukker seg i takt med de politiske konjunkturer, og er allerede mer lukkede enn for få år siden. Men mye er kommet ut, puslespillet settes sammen og avgir et klart bilde: Konspirasjonen var dypere, omfanget større, vest-partiene griskere og KGB mer involvert enn de fleste hittil

hadde regnet med. På ny og på ny får vi bekreftet at når diktaturer faller, da er virkeligheten bak fasaden stort sett verre enn vi hadde trodd.

To millioner til Norge

I det som ofte var skoerker, fant forskerne sine dokumenter. Et av dem er datert 20. mai 1953, to og en halv måned etter Stalins død, og forelegges det sovjetiske partiets høyeste organ, Presidiet. Der godkjenner de nye toppfigurerne Nikita Khrustsjov, Mikhail Suslov og Lavrentij Beria, at 1,2 millioner dollar skal fordeles. Finlands og Østerrikes kommunistpartier får hver 400 000 dollar - dette var viktige partier i nærliggende land. 75 000 dollar går til partiet i Hellas, mens 25 000 dollar er kvoten for NKP og flere andre partier. I dagens pengeverdi er dette over 2 millioner norske kroner, et beløp som betyr noe i partiarbeidet.

Minst like interessant er dokumentets avsnitt 6, som sier at det må sørges for at «overføring av pengehjelpen til broderpartiene skjer i strengt konspirative former, og at kun det minst mulige antall absolutt tilforlatelige personer får befattning med denne saken». De ble så få at NKP fremdeles hårdnakket benekter at partiet har mottatt pengestøtte direkte fra Moskva.

Pengene kom fra «Det internasjonale fagforeningsfond til hjelp for venstreorienterte arbeiderorganisasjoner», der flere regjerende kommunistpartier bidro - også kineserne i endel år - men

der Kreml hadde kontrollen og betalte det meste. Det interessante er at denne hjelpen til blant annet NKP fortsatte helt frem til 1990 - fem år etter at Gorbatsjov kom til makten. Da fikk norske kommunister seg tildelt 150 000 dollar fra sentralen i Moskva. I virkeligheten pågikk denne konspiratoriske støtten helt til det sovjetiske kommunistpartiet og Sovjetunionen ble oppløst året etter - for bare fem år siden!

De nordiske partiene var aldri uviktige for Kreml, men de kom like fullt i skyggen av partiene i de store landene i vest. Det franske kommunistpartiet (PCF), som satt i Francois Mitterrands første regjering i 1981, fikk i årene 1950-91 et beløp som tilsvarte én milliard nåtids-francs, opplyser Things. Det er beregnet at en tredjedel av PCFs budsjett ble dekket av russerne. De var tungt inne i Italia, der de også støttet Nenni-sosialistene, mens de vest-tyske kommunistene fikk sin støtte fra Øst-Tyskland.

I Danmark hadde kommunistpartiet DKP lenge 100 ansatte, med et stemmetall på beskjedne 10 000. Things mener at femten av de ansatte var finansiert fra Moskva. Men han påpeker at DKP i tillegg fikk stor indirekte støtte fra russerne, bl.a. gjennom trykkeriopdrag der russerne betalte høy overpris. DKP inviterte til kurs i Sovjetunionen i «marxistisk-leninistisk teori» og lot sine medlemmer betale - mens Kreml lot kursene være gratis for det danske partiet.

Konklusjonen som vi kan trekke, er at kommunistpartiene i vest ikke ville ha maktet å spille en så aktiv politisk rolle som de gjorde - på tross av svinende stemmetall i enkelte land - hvis de ikke hadde hatt pengene fra Moskva som en tung ekstrainntekt. Ja, DKP-ledere dro til Moskva og klaget hvis pengene kom for langsomt. Dette var hard valuta, alltid mangelvare for Moskva, men partiarbeidet i utlandet gikk foran. Det samme skjedde i 1920-årene, da pengebeløp rant vestover selv i perioder da landets egne borgere, døde av sult. Lenins prioritet var klar nok: Like etter hans statskupp i november 1917 gikk en strøm av konfiskerte smykker fra det russiske borgerskapet til partikamerater i Tyskland, England og Frankrike.

Det som nå kommer frem, viser at parti- og statsorganene smeltet sammen i Sovjet-perioden. Sjefen for KGB, det hemmelige parti, ved Sovjet-ambassaden i København, Mikhail Lubimov, hadde fordekte møter med den danske kommunistlederen Knud Jespersen for å overlevere pakker med valutasedler. Det er ingen grunn til å tro at slikt skjedde bare i Danmark.

Nå vet vi ganske sikkert det vi har visst en god stund: Kommunistpartiene i vest lot seg kjøpe, de mottok pengebeløp som var tunge nok til å sikre Kreml et permanent pressmiddel - om partiene skulle fravike den sovjetiske kursen. Og det gjorde de fleste av dem, som bekjent, ikke.

Ap 23/10-96
skjønte vi at det dreier seg om et stort dekket de inntrengende

Ap 23/10-96
kunne vi også se
zenty trave hvileløst
i det lille kvarter han
erikanske ambassa-
Der levde han i eksil

Ap 23/10-96
tningene. Vi så dem
dotter, vaklende,
marsklandet mel-
Østerrike - til Ves-
m til Kongsberg. Jeg
inger, møte med nye
den kom til Kongs-
forstå dette.
g lest om Ungarn.
et i 1956 dannet ba-
eratur om totalitari-
Hannah Arendt ut-
rd til *The Origins of*
hvor hun brukte
den for å modifi-
sin modell om det
tur. Og utvikle sin
mokratiet - de
tte arbeiderråd
arske revolusjo-
kjenne. Da møtte
ndringer tung teori.
rende treffpunkt.
erdig med emnet.

Ap 23/10-96
Pál Maléter og
skirkegården
Den russiske